

HZ. PEYGAMBER YAŞAYAN KUR'AN

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
”مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٍّ إِلَّا أُعْطِيَ مِنَ الْآيَاتِ مَا مِثْلُهُ أَوْ مِنْ -أَوْ آمَنَ- عَلَيْهِ
الْبَشَرُ، وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحِيًّا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ، فَأَرْجُو أَنِّي أَكْثَرُهُمْ
تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.“

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre,
Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Hiçbir peygamber yoktur ki, insanların inanmaları için kendisine mucizeler verilmiş olmasın. Bana verilen ise Allah'ın vahyettiği vahiy (Kur'ân-ı Kerîm)dir. Bu sayede ben kıyamet günü ümmeti en çok olan peygamber olacağımı ümit ediyorum.”

(B7274 Buhârî, İ'tisâm, 1; M385 Müslim, İmân, 239)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ رضي الله عنه: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ شَبَّتَ. قَالَ: «شَيْبَتَنِي هُوْدٌ وَالْوَاقِعَةُ وَالْمُرْسَلَاتُ وَ «عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ» وَ «إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ».

قَالَ عُمَرُ أَمَا إِنَّ نَبِيَّكُمْ رضي الله عنه قَدْ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ.»

عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ... قَالَ قُلْتُ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ حَدِّثِي عَن خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ رضي الله عنه. قَالَتْ: أَلَسْتُ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَإِنَّ خُلُقَ رَسُولِ اللَّهِ رضي الله عنه كَانَ الْقُرْآنَ...

İbn Abbâs'ın naklettiğine göre, Hz. Ebû Bekir (ra), “Ey Allah'ın Resûlü, saçların ağarmış!” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

“Beni, Hûd, Vâkıa, Mürselât, Nebe' ve Tekvîr sûreleri ihtiyarlattı.”

(T3297 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 56)

Hz. Ömer anlatıyor: “Peygamberiniz (sav) (Kur'an hakkında) şöyle buyurmuştur: *‘Şüphesiz Allah, bu Kitap sayesinde bazı toplulukları yüceltir, diğerlerini de alçaltır.’*”

(M1897 Müslim, Mûsâfirîn, 269)

Sa'd b. Hişâm anlatıyor: “(Hz. Âişe'ye) ‘Ey müminlerin annesi, bana Resûlullah'ın (sav) ahlâkını anlat.’ dedim. O da şöyle dedi: ‘Sen Kur'an okumuyor musun? Resûlullah'ın (sav) ahlâkı Kur'an idi...’”

(D1342 Ebû Dâvûd, Tatavvu', 26)

güne kadar geçen kırk yıllık ömrü boyunca herkes ondan hoşnut idi. “Muhammedü’l-Emîn” yani Güvenilir Muhammed demişlerdi kendisine. Fakat onun Mekkelilerin putlara tapmasından, zulüm, zorbalık ve çeşitli ahlâk dışı davranışlarından hoşnut olduğunu söylemek mümkün değildi. Hiçbir zaman tasvip etmediği ve katılmadığı, dünyayı yeme içmeden, oyun ve eğlenceden ibaret sayan Mekke’deki debdebeli hayatı iyice sıkılmıştı. Onların atalarından intikal eden gelenekleri, câhiliye âdetleri hayatın hemen her alanına bulaşmış olan şirk inançları çekilmez olmuştu. Yaşı kemale ermişti ve arayış içerisindeydi. Fakat ne yapacağını, nereye gideceğini de kestirebilmiş değildi. Bununla birlikte o, ne tam olarak aradığı yolu bulabilmiş ne de bu hususta huzura kavuşabilmişti.¹ Her ne kadar akli ve tefekkürü ile putların saçmalığını hissediyor, Mekke toplumunda bildiği ve bulduğu kadarıyla Hz. İbrâhim’in dinine meylediyorsa da henüz şafak sökmemişti. Ne yapacağını, nasıl yapacağını bilmemenin ızdırabını yaşıyordu.²

İşte muhtemelen daha sonra olanları Hz. Peygamber’in kendisinden dinleyen Hz. Âişe onun o günlerdeki hâlini şöyle anlatıyor:

“Allah Resülû için vahiy, uyurken gördüğü sadık rüyalar ile başlamıştı. Gördüğü her rüya sabah aydınlığı gibi gerçekleşirdi. Sonra ona yalnızlık sevdirdi. Hira dağındaki mağarada inzivaya çekilir orada geceler boyu, evine dönmeksizin ibadet ederdi. Bunun için yanında yiyecek de götürürdü. Sonra Hatice’nin yanına dönüp bir süre için yetecek yiyecek alırdı.

Bu durum Hira dağındaki mağaradayken ona vahiy gelinceye kadar devam etti. Sonunda ona melek geldi ve ‘İkra!’ (Oku) dedi. O, ‘Ben okuma bilmem!’ cevabını verdi. Peygamberimiz olayı şöyle anlatır: ‘Melek beni alıp takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra beni bırakıp yine, ‘İkra!’ (Oku) dedi. Ben ona, ‘Okuma bilmem!’ dedim. Beni alıp ikinci defa takatim kesilinceye kadar sıktı. Sonra beni bırakıp tekrar, ‘İkra!’ (Oku) dedi. Ben yine, ‘Okuma bilmem!’ dedim. Nihayet beni alıp üçüncü defa sıktı. Sonra beni bırakıp (Kur’an’ın ilk vahyedilen âyetlerini okuyarak), ‘Yaratan Rabbinin adıyla oku! O insanı embriyodan (alak) yarattı. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. Ki O, kalemle öğretti. İnsana

¹ Duhâ, 93/7.

² “Muhammed”, DİA, XXX, 410.

³ Alak, 96/1-5.

*bilmediğini O öğretti.*³ dedi.’ Bunun üzerine Resûlullah yaşadığı bu ilk vahiy tecrübesinin verdiği korku ve heyecan ile kalbi titreyerek hanımı Hatice bnt. Huveylid’in yanına döndü...⁴

Arayış sürecinde, Ramazan ayı boyunca yaşanan bu inziva hayatı, genel olarak mağarada tefekkür ile varlık âleminde, yaşanan hayattan ders ve ibret alma şeklinde gerçekleşmekteydi.⁵ Nitekim bazı âlimlerimiz bu ibadet tarzını ifade için yukarıdaki hadiste geçen “tehannüs” kelimesini, “tehannüf” yani “hanîfleşme” olarak anlamaktadır.⁶

Yüce Allah’ın belirttiği üzere Kutlu Elçi, daha önce ne bir kitaptan okumuştur ne de eliyle yazmıştı.⁷ O, kitap nedir, iman nedir bilmezdi.⁸ Dahası kendisine böyle bir ilâhî kitap verileceğini de ummazdı. Ancak rahmetiyle Rabbi ona böyle bir kitabı, Kur’an’ı vahyetti.⁹ Nitekim Hz. Peygamber bu Yüce Kitap hakkında şöyle buyurmuştu: “Hiçbir peygamber yoktur ki, insanların inanmaları için kendisine mucizeler verilmiş olmasın. Bana verilen ise Allah’ın vahyettiği vahiy (Kur’ân-ı Kerîm)dir. Bu sayede ben kıyamet günü ümmeti en çok olan peygamber olacağımı ümit ediyorum.”¹⁰

İşte Hira’da yaşadığı bu tecrübe Resûl-i Ekrem’in Kur’an ile ilk tanışma sahnesiydi. Alak sûresinin ilk beş âyetiyle başlayan vahiy süreci, yirmi üç senede tamamlanacaktı. Çeşitli zaman ve mekânlarda, değişik vesilelerle inen Kur’an âyetleri, hem Allah Resûlünü hem de onun etrafında toplanan Müslümanları yetiştirecek, yepyeni bir toplum inşa edecekti. Nitekim Mekke’de inen âyetler ve sûreler iniş sırasına göre okunduğunda, putperest bir toplumun câhiliyeden kopartılıp nasıl aşama aşama eğitildiği ve vahyin aydınlığında tertemiz bir topluma dönüştürüldüğü net bir şekilde görülecektir.

Aslında bu durum risâlet görevinin bir gereği idi ve Yüce Allah, Elçisi’ni bu görevi yerine getirmek üzere göndermişti. “Andolsun, Allah, müminlere kendi içlerinden, onlara âyetlerini okuyan, onları arıtıp tertemiz yapan, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Oysa onlar, daha önce apaçık bir sapıklık içinde idiler.”¹¹

Bu âyette dile getirilen “temizleme” (tezkiye), hem maddî hem de manevî temizliği, arınmayı içermekteydi. Hz. Peygamber bu görevi sayesinde, câhiliye insanlarını medeniyete kavuşturmuştu. Kız çocuğunu diri diri gömecek kadar gaddar insanlardan, can taşıyan her varlığa, hatta eşyaya rıfk ve merhametle muamele edecek bir Medine toplumu oluşturabilmişti. Diğer bir ifadeyle tezkiye, temiz bireylerden oluşan “temiz bir

⁴ M403 Müslim, İmân, 252; B3 Buhârî, Bed’ü’l-vahy, 1.

⁵ B3 Buhârî, Bed’ü’l-vahy, 1.

⁶ HS2/68 İbn Hişâm, Sîret, II, 68.

⁷ Ankebût, 29/48.

⁸ Şûrâ, 42/52.

⁹ Kasas, 28/86.

¹⁰ B7274 Buhârî, İ’tisâm, 1; M385 Müslim, İmân, 239.

¹¹ Âl-i İmrân, 3/164.

toplum” tesis etmekte ve Rahmet Elçisi bunu gerçekleştirmişti. Neticede o, ataların geleneklerine dayalı bir câhiliye toplumunu, yirmi üç yıllık risâleti süresince erdemli bir topluma çevirmeyi başarmıştı. Allah’ın hidayeti ve Hz. Peygamber’in tezkiyesi neticesinde câhiliye döneminin kaba, zorba ve müşrik insanların, kısa sürede gerçekleşen bu toplumsal değişimle nasıl örnek bir nesil olduklarına tarih şahitti. Bazı âlimlerimizin dedikleri gibi “Şayet Resûlullah’ın (sav), ashâbından başka bir mucizesi olmasaydı, bu, onun peygamberliğini ispat için yeterdi.”¹² Allah Resûlü, bütün bu sosyal değişimi Kur’an ile gerçekleştirmiş ve kendisinden sonra ümmetine rehber olarak yine onu bırakmıştı. Nitekim Veda Haccı’nda verdiği hutbesinde şöyle buyurmuştu: “Size öyle bir şey bıraktım ki ona sınıksız sarılırsanız sapıtmazsınız: Allah’ın Kitabı.”¹³

Rabbinden gelen vahyi, âyet ve sûreleri insanlara okuyarak duyurması Hz. Peygamber’in tebliğ vazifesinin en önemli kısmını oluşturmaktaydı.¹⁴ Nitekim Yüce Allah, “Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni duyur! Eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun!” buyurmuştu.¹⁵ Bu âyete dayanarak Hz. Âişe, Resûlullah’ın (sav) Allah’ın Kitabı’ndan herhangi bir şeyi gizlediğini iddia edenlerin yalan söyleyip Allah’a iftira etmiş olacaklarını¹⁶ hatırlatmıştı.¹⁷ Dolayısıyla Hz. Peygamber’in, hiçbir şekilde inen vahiyleri gizlemesi, değiştirmesi¹⁸ veya onlara ilâvede bulunması¹⁹ söz konusu olamazdı.²⁰ Nitekim Veda Haccı’nda onu dinleyen ashâb-ı kirâm da onun tebliğ görevini yaptığına, tebliğ ve nasihat vazifelerini hakkıyla yerine getirdiğine dair şahitlik etmişlerdi.²¹

Hz. Peygamber sadece kendisine indirilen vahye tâbi olmakla emrolunmuştu.²² O, her ne pahasına olursa olsun insanların hidayetini veya itaatini sağlamakla sorumlu değildi. Ona düşen yalnızca tebliğ etmektir.²³ Bunun bilincinde olan Kutlu Elçi, “Ben sadece tebliğciyim, Allah hidayet eder.”²⁴ “Allah beni tebliğci olarak gönderdi; zorlayıcı olarak göndermedi.”²⁵ demektedir. Gerçekten de o, insanlar üzerine bir bekçi veya bir zorlayıcı²⁶ olmadığı gibi onların vekili de değildi.²⁷ Buna rağmen Rahmet Peygamberi, çevresindekilerin hidayete kavuşması ve kurtuluşa ermesi için davet görevinde o kadar ısrarlı ve azimli bir yol izlemiştir ki neticede bu yüzden, “Ey Muhammed! Mümin olmuyorlar diye âdeta kendini helâk edeceksin!”²⁸ âyetinde olduğu gibi pek çok defa Allah tarafından uyarılmıştı.²⁹ Aslında bu tür uyarıların başlıca sebebi, Efendimizin engin merhametiydi. Amcasının hidayetini veya bağışlanmasını çok istemesi,³⁰ münafıkların reisinin cenaze

¹² FH4/305 Karafî, *Furûk*, IV, 305.

¹³ M2950 Müslim, Hac, 147.

¹⁴ İsrâ, 17/106; Kehf, 18/27; Ankebût, 29/45.

¹⁵ Mâide, 5/67.

¹⁶ M439 Müslim, İmân, 287.

¹⁷ B4612 Buhârî, Tefsîr, (Mâide) 7.

¹⁸ Yûnus, 10/15.

¹⁹ Hâkka, 69/44-47.

²⁰ Ankebût, 29/48; Kıyâme, 75/16-9.

²¹ M2950 Müslim, Hac, 147.

²² En’âm, 6/50, 106; Yûnus, 10/109; A’râf, 7/203.

²³ Âl-i İmrân, 3/20; Mâide, 5/92, 99; Nahl, 16/35, 82.

²⁴ HM17060 İbn Hanbel, IV, 100.

²⁵ M3696 Müslim, Talâk, 35; T3318 Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’an, 66.

²⁶ Gâşîye, 88/21-22.

²⁷ En’âm, 6/66, 104-107.

²⁸ Suarâ, 26/3-4.

²⁹ Abese, 80/1-2; Kehf, 18/6; Fâtır, 35/8.

³⁰ Kasas, 28/56; Tevbe, 9/113.

³¹ Tevbe, 9/84.

namazını dahi kılma teşebbüsü³¹ hep onun aşırı merhametindendi.

Hz. Peygamber'in inen vahiyleri tebliğ ve tilâvetinin yanı sıra, inananlara Kitab'ı, hikmeti ve onlara bilmedikleri şeyleri öğretme³² gibi önemli bir vazifesi daha vardı.³³ Allah'ın Kitabı'nı öğretmesi, daha çok amelî konularla ilgili olup pratiğe yönelikti. Âyetlerde ifade edildiği gibi o, Kur'an'ın yanı sıra, hikmeti de öğretmekteydi. Zira o, vahiyle donanmış, hikmetle bezenmiş bilge bir muallimdi. Bazı rivayetlerde kendisinin de buyurdıkları üzere o, muallim yani öğretmen olarak gönderilmişti.³⁴

Hz. Peygamber'in, indirilen âyetleri açıklaması da onun vazifeleri arasındaydı. Zira Yüce Allah, "...İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman ve onların da (üzerinde) düşünmeleri için sana bu Kur'an'ı indirdik."³⁵ buyurmaktaydı. Onun Kur'an'ı beyanı ise çeşitli şekillerde olmaktadır. Nebevî beyan, bazen Kur'an hükümlerinden anlamı kapalı veya anlaşılması zor olan âyetlere, bazen de genel hükümlerin nasıl anlaşılması gerektiğine dair açıklık getirme şeklinde gerçekleşiyordu. Örneğin, imsak vakti hakkında bilgi veren, "...Şafağın beyaz ipliği, siyah ipliğinden ayırt edilinceye kadar yiyin, için..."³⁶ âyetinde geçen iplikleri sahâbeden Adî b. Hâtim hakikate hamledeyerek yastığının altına iki iplik koymuş, onlara bakarak imsak vaktini tesbit etmeye çalışmıştı. Bu şekilde bir sonuç elde edemeyince Allah Resülü'ne gelmiş, Hz. Peygamber de âyette sözü edilen iki ipliği, "Bu (ancak) gecenin karanlığı ile sabahın aydınlığı demektir." diyerek izah etmişti.³⁷

"İman edip de imanlarına zulmü karıştırmayanlar..."³⁸ âyeti inince, bu husus karşısında zorlanan sahâbe Hz. Peygamber'e gelerek, "Hangimiz imana zulmü karıştırmıyor ki?" demişler, bunun üzerine o, "Siz Lokman'ın oğluna söylediği 'Gerçekten şirk, büyük bir zulümdür.'³⁹ sözünü işitmiyor musunuz?" diyerek burada kastedilen zulmün "şirk" olduğunu açıklamasını yapmıştı.⁴⁰

Vahyin inişine tanıklık eden ashâb, Kur'an âyetlerini büyük ölçüde anlıyordu ve tefsire fazla ihtiyaç hissetmiyorlardı. Bu nedenle de Hz. Peygamber, Kur'an'ın küçük bir bölümünü tefsir etmişti. Yirmi üç sene boyunca devam eden nüzul sürecinin en önemli gündem maddesi olan Kur'an, onları ilgilendiren her konuda hayatla iç içeydi ve anlaşılması için sebep yoktu. Bu nedenle hiçbir âyeti tefsir edilmeyen sûreler olduğu gibi, birçok sûrenin de sadece birkaç âyeti hadislerle açıklanmıştı.

Hz. Peygamber'in Kur'an tefsiri daha çok uygulamalarında ve ahlâkî davranışlarında ortaya çıkmaktaydı. Diğer bir ifadeyle Allah Resülü,

³² Bakara, 2/129, 151.

³³ Âl-i İmrân, 3/164; Cum'a, 62/2.

³⁴ M3690 Müslim, Talâk, 29; İM229 İbn Mâce, Sünnet, 17.

³⁵ Nahl, 16/44.

³⁶ Bakara, 2/187.

³⁷ B4510 Buhârî, Tefsîr, (Bakara) 28; M2533 Müslim, Sıyâm, 33.

³⁸ En'âm, 6/82.

³⁹ Lokman, 31/13.

⁴⁰ B4776 Buhârî, Tefsîr, (Lokman) 1.

Kur'an'ı anlatarak değil de yaşayarak öğretmeyi tercih etmişti. İnançtan ibadete, eğitimden ahlâka varıncaya kadar hayatın her alanını ilgilendiren sünnet, aslında Kur'an'ın hayata geçirilmesi demektir. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in tefsiri, sadece hadis kaynaklarının tefsir bölümlerindeki sayılı rivayetlerde değil onun bütün sünnet ve sîretinde aranmalıydı. Tabiri caiz ise Kur'an, ilâhî iradenin yazılı bir senaryosu, Hz. Peygamber'in onu hayata geçirmesi de bu senaryoyu canlandırmasıydı.

Allah Resûlü, ilâhî mesajı o kadar özümsemişti ki geceler boyunca, gözyaşları içinde ibadet ederdi. Bazen ayakları şişinceye dek⁴¹ kıyamda Kur'an okurdu. Okuduğu her bir âyetin kendisinde bıraktığı etki gâh onu hüzne gark etmekte, gâh sürûra boğmaktaydı. Dua âyetlerini okuduğunda dua eder, istiâze âyetleri geldiğinde Allah'a sığınırdu.⁴² Son Peygamber olması hasebiyle Hâtemü'l-Enbiyâ'nın, ümmeti hatta insanlık adına hissettği endişeler daha ağır basmaktaydı. Ashâbından bazı kimselerin sesinden dinlemeyi sevdiği Kur'an âyetlerini tefekkür ederken vahyin mesajına kendisini o denli kaptırırdı ki belli bir noktada artık dayanamayacak hâle gelirdi. Bir defasında sevgili dostlarından Abdullah b. Mes'ûd'dan Nisâ sûresini dinlemektedir. İbn Mes'ûd, "Her toplumdan bir şahit getirdiğimizde, seni de bunlara şahit olarak getirdiğimizde bakalım nasıl olacak?"⁴³ âyetini okuyunca, Nebiler Nebîsi gözyaşları içinde, "Bu kadarı yeterli!" buyurdu.⁴⁴ Derin tefekkürün ve samimi endişelerin sonucu olarak Rahmet Elçisi, bazı sûrelerin kendisini ihtiyarlattığını itiraf edecekti. En yakın dostu Hz. Ebû Bekir bir gün, "Ey Allah'ın Resûlü, saçına ak düştü, ihtiyarladın!" deyince o (sav), "Beni, Hûd, Vâkıa, Mürselât, Nebe' ve Tekvîr sûreleri ihtiyarlattı."⁴⁵ diye cevap verecekti.

Allah Resûlü, ilâhî kelâmın insanlığa hayat veren,⁴⁶ ruh veren,⁴⁷ kutsal bildiriler olduğunun bilinci içerisindeydi. Hz. Ömer'in naklettiğine göre o, Kur'an-ı Kerim'i kastederek "Şüphesiz Allah, bu Kitap sayesinde bazı toplulukları yüceltir, diğerlerini de alçaltır." derdi.⁴⁸

Allah Resûlü, halkı Allah'ın dinine davet ederken Kur'an'ın kendisine öğrettiği yöntem olan hikmete ve güzel öğüte başvurmuş, muhataplarıyla mücadelesinde de en güzel yolu kullanmıştı.⁴⁹ Kur'an onun din ve dünya görüşünü, bâtil ile mücadelesinin temelini oluşturmaktaydı.⁵⁰

Gerek Peygamber Efendimizin, gerekse İslâm'ı kabul eden kimselerin en önemli dayanaklarıydı Allah'ın Kitabı. Yeni Medine toplumu, Kur'an ile yetiştirilmekte, sünnet ile şekillenmekteydi. İster farz namazlardan önce

⁴¹ M7124-M7126 Müslim, Sıfâtü'l-münâfikîn, 79-81; B1130 Buhârî, Teheccüd, 6.
⁴² M1814 Müslim, Mûsâfirîn, 203.

⁴³ Nisâ, 4/41.

⁴⁴ B5050 Buhârî, Fedâilü'l-Kur'an, 33; M1867 Müslim, Mûsâfirîn, 247.

⁴⁵ T3297 Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an, 56.

⁴⁶ Enfâl, 8/24.

⁴⁷ Şûrâ, 42/52.

⁴⁸ M1897 Müslim, Mûsâfirîn, 269.

⁴⁹ Nahl, 16/125-7.

⁵⁰ Furkân, 25/52.

ister sonra olsun, Peygamber Mescidi'nde verilen temel eğitim Kur'an eğitimiydi. Rahmet Elçisi, sabah, akşam ve yatsı namazlarında birçok süreyi okur, sahâbeden kimileri de o süreleri ezberleme fırsatı bulurlardı. Allah Resûlünün cuma hutbelerinin pek çoğu da bazı Kur'an âyetlerinin belli bir bütünlük içerisinde okunmasından ibaretti.⁵¹ Bu nedenledir ki yaklaşık on sene boyunca cuma namazlarında okunan hutbelere bize nakledilenler pek fazla değildi.

Örneğin Peygamber Efendimize evlerini bağışlamasıyla bilinen Hârise b. Nu'mân'ın bir kızı şöyle demişti: "Ben, Kâf sûresini Resûlullah'ın (sav) ağzından dinleyerek ezberledim. Onu her cuma hutbede okurdu."⁵² Câbir b. Semüre'nin anlattığına göre de Hz. Peygamber (sav), hutbesini ayakta okur, sonra otururdu. Ardından ayağa kalkar ve ikinci hutbede çeşitli âyetler okurdu ve Allah'ı anardı.⁵³ Resûlullah (sav) cuma günü sabah namazında Secde ve İnsan (Dehr) sûrelerini,⁵⁴ cuma namazında ise bazen Cum'a ve Münâfikûn⁵⁵ bazen de A'lâ ve Gâşiye sûrelerini okurdu.⁵⁶ Bir defa akşam namazında A'râf sûresini iki rekâta bölüştürerek okumuş,⁵⁷ bir defasında da sabah namazında Kâf ve Yâsîn sûrelerini okumuştur.⁵⁸

Allah Resûlü namazlarda Kur'an'ı ruhuna uygun bir şekilde okur ve dinleyenleri etkilerdi. Nitekim Cübeyr b. Mut'im müşrik esirlerin fidyesini görüşmek üzere Resûlullah'a geldiği sırada Resûlullah akşam namazını kıldırıyor, Tûr sûresini okuyordu. Onun dudaklarından dökülen muhteşem âyetleri duyan Cübeyr, henüz Müslüman olmamasına rağmen Kur'an'ı işittiği anda hissettiklerini şöyle anlatmıştı: "Sanki kalbim parçalanacaktı!"⁵⁹

Allah Resûlü, kendisine indirilen Kitab'ın âdeti ete kemiğe bürünmüş mücessem hâliydi. O, tefsir olunmuş bir Kur'an'ı, canlı bir İslâm'ı temsil etmekteydi. Nitekim müminlerin annesi Hz. Âişe, Peygamber çatısı altında yaşamış olmanın verdiği engin tecrübe ile kendisine Resûlullah'ın ahlâkı sorulduğunda, "Sen Kur'an okumuyor musun? Resûlullah'ın (sav) ahlâkı Kur'an idi..." demişti.⁶⁰ Hz. Âişe'nin bu veciz ifadesinden sonra, "Şüphesiz sen yüce bir ahlâk üzeresin."⁶¹ âyetini hatırlatması,⁶² ayrıca Mü'minûn sûresinin ilk dokuz âyetini okuması,⁶³ Resûlullah'ın gecelerini nasıl ihya ettiğini soranlara ise Müzzemmil sûresiyle cevap vermesi hep aynı gerçeğe işaret etmekteydi.⁶⁴

Hz. Âişe'nin bu açıklamaları, Hz. Peygamber'in söz, davranış ve onaylarının Kur'an'a dönük olduğunu gösterir. Zira ahlâk bunların hepsini kapsamaktadır. Sünnet, Kur'an'ın hayata açılımı, onun uygulamalı tefsiri,

⁵¹ D1101 Ebû Dâvûd, Salât, 221, 223.

⁵² M2014 Müslim, Cum'a, 51.

⁵³ İM1106 İbn Mâce, İnkâmet, 85.

⁵⁴ B1068 Buhârî, Sücûdü'l-Kur'an, 2.

⁵⁵ M2031 Müslim, Cum'a, 64; N1422 Nesâî, Cum'a, 38.

⁵⁶ N1423 Nesâî, Cum'a, 39.

⁵⁷ N992 Nesâî, İftitâh, 67.

⁵⁸ HM16510 İbn Hanbel, IV, 35.

⁵⁹ HM16907 İbn Hanbel, IV, 85.

⁶⁰ D1342 Ebû Dâvûd, Tatavvû', 26.

⁶¹ Kalem, 68/4.

⁶² İM2333 İbn Mâce, Ahkâm, 14; HM25108 İbn Hanbel, VI, 91.

⁶³ NK11350 Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, VI, 412.

⁶⁴ M1739 Müslim, Mûsâfirîn, 139.

İslâm'ın örnek tatbikatıdır.

Netice itibariyle Hz. Peygamber, kelimenin tam anlamıyla Kur'an ile yatar, Kur'an ile kalkardı. Yatarken nasıl Nâs ve Felâk sûrelerini okur ise⁶⁵ gece namaz için uyandığında da Âl-i İmrân sûresinin son on âyetini okuyarak kalkardı.⁶⁶ Kur'an, duygularına varıncaya kadar Allah Resûlü'nün hayatını nasıl yansıtmaktaysa, Resûl-i Ekrem de yirmi üç yıllık risâlet hayatı boyunca bütün eylem ve söylemlerinde daima Kur'an vahyini yansıtmıştı. İşte bu yüzden risâlet, Kur'an'la şekillenen bir ömür; Resûl ise âdeta yaşayan bir Kur'an'dı.

⁶⁵ B6319 Buhârî, Deavât, 12.

⁶⁶ B4572 Buhârî, Tefsîr, (Âl-i İmrân) 20; M1789 Müslim, Mûsâfirîn, 182.